

נשיאות ארצות-הברית: הגימומים של טד קנדי

להוציא כמה משפטים שלמים מפיו, הם נשמעים כחיבור לא מוצלח של תלמיד שמינית, בבחינת בגרות באזרחות. כשנשאל בטלויזיה האמריקאית מדוע התלית לרוץ לנשיאות, ענה קנדי בוז הלשון:

"החלטתי לרוץ כי יש לי אמונה עמוקה בעתידה של הארץ הזאת. יש לה יותר ארצות טבע ויותר כושר טכנולוגי מכל מדינה בעולם, וגם השיטה הפוליטית הטובה ביותר בעולם."

אפילו לנאומי הבחירות של ייגאל ידין היה יותר תוכן מהותי מדברי הבל האלה. את ההבדל בינו לבין ג'ימי קארטר (התשובה הנכונה לפותרי חידונים ותשבצים: אין הבדל!) הסביר קנדי בפנימה מזהירה של שגינות מגושמת, שלא היתה מביישת אפילו כמה ח"כים ישראליים: "ובכן, העניין הוא... הומו... אתם יודעים שצריך לטפל בבעיות שונות ש... אה... אה... אה... אנו מתייצבים בפניהם, אני מתכוון לומר שצריך לטפל בבעיות השונות. בעיות הכלכלה ובעיות האנרגיה." מבריק.

מועצת נשיאות. האם אפשר לשווק מוצר כזה לאמריקאים? אחרי הכל סנטור קנדי הוא מוהתיקי הסינאט, ובטוח שיוכל לגשר על פער האימון השורר כיום בין הבית-הלבן לרשות המחוקקת. קשה לדעת. הציבור האמריקאי מאוכזב מאד מג'ימי קארטר, ופרשת איראן מוסיפה לתיסכול העמוק השורר עתה ברחבי ארצות-הברית. קנדי עצמו לא מציע שום פיתרון לבעיה האיראנית, או לבעיה יסודית אחרת כלשהי.

ב-1979 קשה לפסול מועמד לנשיאות בגלל ענייני נשים או פרשיות רומנטיות מהעבר. קנדי עצמו מנסה

מועמד קנדי לא אינטליגנטי

שוב לכותרות. אבל לדעת כל הפרשנים הרציניים בעיתונות העולמית, אין בפרשות אלה כדי לפגוע בסיכוייו לזכות במועמדות המיפלגה הדמוקרטית לנשיאות. אם ייכשל קנדי יהיה זה פשוט משום שזמנו עבר. קנדי מנסה להשתיל את תדמיתו הישנה בעידן החדש. סיכויי הצלחתו אינם ברורים.

לא אינטליגנטי. רוב הפרשנים סבורים שהסנטור קנדי פשוט אינו מבריק במיוחד. בשיחות פרטיות הם מצמידים לו שמות תואר אפילו פחות מחמיאים. הבעיה העיקרית היא, שאין לו עמדה בשום נושא. הוא מנסה לחפות על דלותו הרעיונית במישפטים סתומים, או בנאור מים שנכתבו על-ידי ריצ'ארד גודוויין, שכתב גם את רוב פניני הרטוריקה המפורסמים של הנשיא המנוח ג'ון קנדי.

אבל לטד קנדי יש בעיה חמורה נוספת. קשה לו להגות אפילו מישפט אחד ברור בלי לגמגם. אמרות-שפר נשגבות, הנאמרות בגימומים אומללים, עתירי "אה" ו"אום", מהווים אסון בעידן התיקשורת האלקטרונית. גם הטקטיקה הקלאסית — לא לבקש עמדה ברורה בשום נושא — היא מיושנת כיום. כשסנטור קנדי כבר מצליח

קשה להניח שטרט של דוריס דיי וג'יימס גארדנר היה זוכה היום באוסקר. אמריקה השתנתה. וטריינגט והכישלון הצורב של ההרפתקה הנפשית בוויאטנאם הרסו לא רק את הקונסנזוס הלאומי בארצות-הברית, אלא גם את האופטימיזם. ג'ון קנדי המנוח מכר לאמריקאים חלומות ורודים על גבולות חדשים וחברה נטולת אנוכיות. בר זמנית סיבך את ארצו בהרפתקה הוויאטנאמית ובנסיונות שושלים לחסל את המהפכה הקובאית. הרטוריקה הדינאמית והדמוקרטית, וגם גישתו הליברלית יותר לשחורים שבארצו, לא הסתירו את מדיניות החוץ התוקפנית שלו. הוא נרצח ב-1963 וכך, זוכה יורשו, לינדון ג'ונסון, להיות הקברן הראשי של עשרות אלפי אמריקאים ומאות אלפי ויאטנאמים וקמבודים בהודו-סין.

אגדת קנדי נשארה, ורציחתו של רוברט קנדי רק העמיקה אותה. השם קנדי מכר מיליוני עיתונאים, והעניק קסם וכוח-משיכה, לא רק לרכילאים אלא גם למדעני-המדינה ולפסיכולוגים בכל העולם. אפשר אולי לשמר אגדה לתקופה ארוכה, אבל אסור לפתוח קופסת שימורים ולטעון שהמדובר הוא בבשר טרי...

זהו בדיוק מה שקורה עתה לסנטור אדוארד ("טד") קנדי. מאז הכריז רשמית על מועמדותו לנשיאות, הפכה אישיותו השנויה במחלוקת מוקד לדיונים אינסופיים. העיתונות הצהובה לא הפסיקה לחטט בפניניו האישיים. הסיפור הישן של צ'אפאקווידיק, טביעתה המיסתורית של חברתו מאריג'ון קופצ'ני, ומחדליו בפרשה זו חזרו

קנדי במסיבת עיתונאים הרבה "אה" ו"אום"

להתחמק מכל חיטוט בפרשת צ'אפאקווידיק על-ידי ניסוח מעורפל. לדעת יועציו יונחו כלייהתיקשורת את הנושא אם יימנע קנדי מלספר פרטים חדשים על הפרשה. קנדי הצליח במלאכת העירפול בכישרון כה רב, עד שהפך לנושא לצחוק וללעג גלוי. תשובתו בפרשת קופצ'ני הפכה כבר ליצירה קלאסית. "האם אפשר בכלל להאמין לגירסתך המזוהה בפרשה זו?" נשאל קנדי. תשובתו המוחצת לא איחרה לבוא: "אה, הבעיה היא... שמא אותו הלילה... מצאתי את התנהגותי... את מעשי... אני עצמי לא יכול להאמין, אני מתכוון לומר שזה מה שהיה... אבל אני חושב ש... ש... זה היה כפי שזה היה... זה פשוט התרחש כפי שהתרחש."

עם תשובה כזו קשה לנצח אפילו בבחירות למועצת נשיאות.

נגד קארטר. לאסונו של קנדי מתחרהו העיקרי, הנשיא ג'ימי קארטר, קרוב אליו בהשקפותיו כימעט בכל דבר. קארטר תמיד ראה את עצמו כממשיכו של ג'ון קנדי. ליבראליזם, קשר הדוק עם הקהילה השחורה, והצביעות הקלאסית במדיניות החוץ (ראה פרשת קוריאה, בוליביה וכו'), המאבק למען דמוקרטיה בכל מקום, תוך תמיכה בדיכוי החברתי והכלכלי, כל אלה הם מאפיינים קנדיים טיפוסיים.

טד קנדי התחיל אמנם בביקורת מימית על הנשיא, בשל "היעדר מנהיגות". עתה הוא התחיל להשמיץ את קארטר ולהציג אותו כמישולן חרוץ בכל השטחים. כתגובה על כך הופיעו בשטח מממנים מיסותריים לטרטי קולנוע וטלוויזיה על פרשת צ'אפאקווידיק. מקורבי קנדי מקווים שהוא יתחיל בקרוב לדון בנושאים ספציפיים כמו שימור אנרגיה, מדיניות רווחה יותר שיוויונית, תוכנית לצימצום האבטלה ויוזמות חדשות במדיניות החוץ.

לאחרונה מנסים יועציו לנתק אותו בהדרגה מהמסורת שעוצבה על-ידי שני אחיו המוכשרים והמפורסמים יותר. הם מפיצים שהוא מעדיף ששם המישפחה קנדי לא יהיה נושא במערכת הבחירות. טד רוצה להתמודד בנכות עצמו, הגורם הקרוי "זכות שמיימת של שבת קנדי לשילטון" מתחיל להוות מיסרד. עוזרי קנדי שואלים את עצמם אם יוכל להחזיק מעמד לאורך 38 מערכות של בחירות פנימיות במיפלגה הדמוקרטית, עד יולי 1980. טד אינו אלא בובה. המושכים בחוטים הם היועצים הזקנים והממולחים של שבת קנדי. הנשיא ג'ימי קארטר יעשה כמיטב יכולתו למקד את תשומת-הלב הציבורית באישיותו של יריבו. עוד כמה הופעות טלוויזיה אומללות של קנדי עשויות לשנות את המאזן לטובתו.

אנטי-סובייטי. התגובה דמתה להפליא להתנהגות אנשי מרכז מיפלגת העבודה בוויכוח המפורסם בין לובה אליאב וגולדה מאיר, לפני מלחמת 73. פירר וולסקו הושתק, סג עלבונות וקריאות-ביניים שמידת הספונטניות שלהם אינה ברורה. עיתונאים מערביים שביקשו לראיין את הזקן הסורר נעצו בשלילה. הוא פשוט סניילי, אמר דוברו של הנשיא בטון כימעט אנזשי, "אחרת היה מכין גם הוא את הישגיו הגדולים של נשיאנו."

רומניה: פולחן האישי של ניקולאי צ'אוש'סקו

מאז מות סטאלין ב-1953 לא היה בגוש המזרחי מנהיג ריכוזי ורבי-עוצמה כניקולאי צ'אוש'סקו. מדיניות החוץ העצמאית שלו כלפי מוסקבה הפכה אותו למדינאי פופולארי בישראל ובמערב. רבים נוטים לשכוח שרומניה היא דיקטטורה-ברזל בנוסח הישן. יחסית לרומניה מהווה הונגריה הסמוכה מבצר של ליברליות, פתיחות, חופש דיבור ויצירה. לאחרונה גבר ברומניה מהווה פולחן האישי של צ'אוש'סקו. הצמיחה התעשייתית בשיעור מדהים של 9% לשנה, והעובדה שב-1990 תהיה רומניה עצמאית בבחינת אנרגיה הגבירו עוד יותר את יוקרתו. המאמץ הכללי הוא על חשבון רמת-החיים, שהיא הנמוכה ביותר במזרח אירופה.

לובה הרומני. פולחן האישי הוא בעיקר ביטוי ללאומנות הרומנית, האנטי-רוסית, נאומו הארוך של צ'אוש'סקו בוועידת המיפלגה הקומוניסטית הרומנית — חמש וחצי שעות! — שוסע 27 פעמים במחאות כפיים סוערות, ובקריאה קצובה של שמו. בכל פעם שהזכיר נואם כלשהו את הנשיא, פרצו הכל בתשואות וברקיעות רגליים, שהזכירו את ימיו הטובים של סטאלין. את החגיגה קילקל אחד מוהתיקי המיפלגה, קונסטנטיין טין פירוולסקו בן ה-84. פירוולסקו הדהים את שומעיו בדרישה לרוטציה בתפקיד ראש המיפלגה, והאשים את צ'אוש'סקו באוריינטציה מדינית מסוכנת. כלומר: